

Živá neživá příroda IV

CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH SKUPIN UŽITKOVÝCH ORGANISMŮ

OKRASNÉ A UŽITKOVÉ ROSTLINY - DŘEVINY

Přednáška č. 4

Ing. Helena Jedličková

Mgr. Hiklová Ivana

Obsah:

- Úvod
- Klíčové pojmy
- Okrasné rostliny – dřeviny
  - členění dřevin
  - množení dřevin
  - výsadba dřevin
  - ošetřování dřevin
  - charakteristika jednotlivých zástupců

Klíčové pojmy

- **Dřeviny** jsou rostliny jejichž stonk je zdřevnatělý.
Je rozčleněn na nevětvený **kmen** a nahoře na rozvětvenou **korunu**. (spojuje kořenový systém s korunou) např. Lípa
- **Členění podle typu stonku:**
  1. **Stromy** – viz výše.
  2. **Keře** – rostliny jejichž stonk je celý dřevnatý a větví se hned od země – např. rybíz
  3. **Polokeře** – rostliny, jejichž spodní část stonku je dřevnatá, větví se hned od země, ale horní část je bylinná (dužnatá, šťavnatá) a každý rok na zimu odumírá.
např. borůvka
(**Keříky** – malý keř např. vřes)

Členění dřevin podle tvaru listu

Jehličnaté dřeviny - **konifery**

1. Neopadavé - jedle, smrk, borovice atd.
(mimo modřínu)

Listnaté dřeviny

2. Listnaté opadavé stromy – javor, buk, dub, atd.
3. Listnaté opadavé keře - zlatice, magnólie atd.
4. Rostliny stálezelené - zimostřez, cesmína
5. Rostliny listnaté popínavé – břechťan atd.

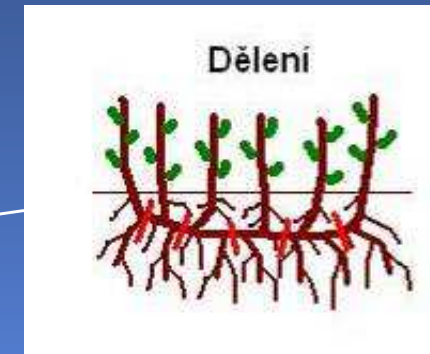

Množení dřevin

- Při rozmnožování řízkováním je třeba brát v úvahu skutečnost, že zejména jehličnany z řízků mohou mít někdy poněkud jiný tvar (snaha růst spíše do šířky).

Vegetativně

- **Dělením** - Vyjmutím z půdy a "roztrháním" nebo rozřezáním mateřského keře anebo odkrojením rýčem získáme několik sazenic k dalšímu pěstování (maliny).
- **Řízkováním** - lépe koření řízky z mladších rostlin
- **Roubováním, očkováním**

Generativně

- **Semeny** - nejpřirozenější a nejproduktivnější způsob přináší vitální potomstvo přirozeného vzhledu.

Výsadba

- **Dřeviny s opadavými listy**

Vysazujeme - na jaře před vyrašením listů
- na podzim po opadu listů

- **Stálezelené dřeviny**

Vysazujeme - brzy na jaře
- brzy na podzim

Vzdálenosti rostlin závisí na konečné velikosti koruny stromu.

Mezi pomale rostoucí jehličnany můžeme vsadit rychle rostoucí dřeviny (ty se pak odstraní).

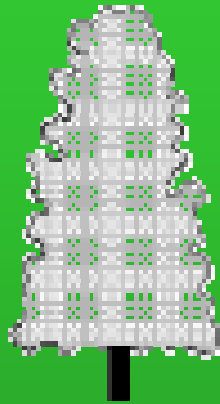
Ošetřování dřevin

- Pravidelné kypření, odstraňování odkvetlých květů, hnojení a zalévání do šířky koruny
- Před zimou **chráníme citlivé dřeviny** obalení chvojím, papírem, přisypáním zeminou, vydatná zálivka
- **Zmlazování** – vyřezáváním starých výhonů
- Před **škůdci a chorobami**, správným řezem (usměrňuje kvetení a růst a dosáhneme požadovaných tvarů)
  - správně umístěné a ošetřované - vitální rostliny lépe samy odolávají škůdcům a houbovým i jiným nákazám

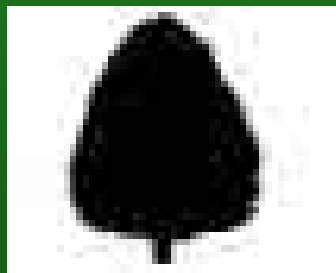
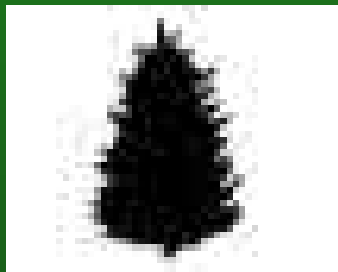
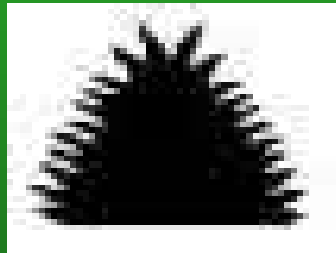
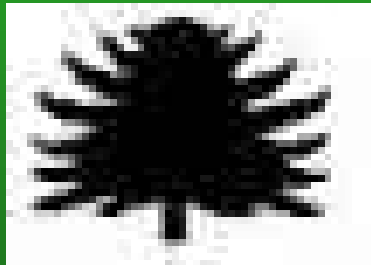
Jehličnaté stromy

Borovice lesní (*pinus sylvestris*)

Stromek s kuželovitou
kor. a nepravid. obrysem

© Bartosz Pacuła

Charakteristika:

- Může dorůst výšky až 40 metrů. Dožívá se stáří 300 až 350 let.
- Kůra dolní části kmene je šedohnědá, rozpukaná, v horní části a u větví má barvu rezavou, konce větví jsou pokryty kůrou zelenou.
- Kořenový systém - mohutný hlavní kořen, jdoucí do hloubky.
- Jehlice dlouhé 4 - 8 cm vyrůstají ve svazečcích po dvou.
- Kveté v dubnu až červnu (poprvé ve stáří 15 - 20 let).
- Samčí šištice jsou sírově žluté, samičí růžově červené. Šišky dozrávají dva roky.

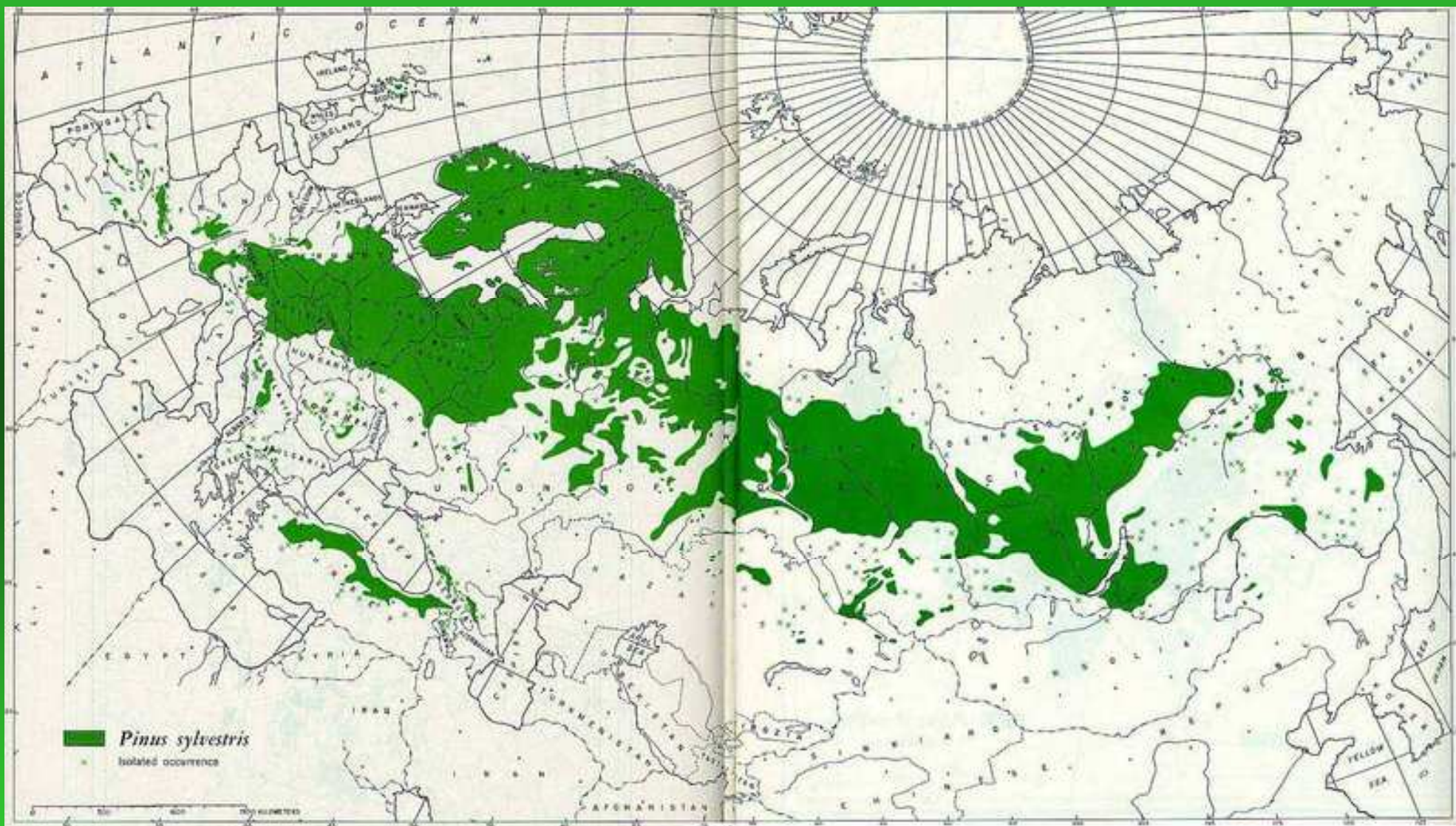

Využití:

- Poskytuje vynikající pružné, lehké a měkké pryskyřičnaté dřevo s výraznou kresbou letokruhů.
- Používá se v dolech na výrobu pražců.
- Je též jedním z nejvhodnějších dřev na stavbu lodí.
- Vynikající je i jako palivo.
- Pryskyřice je zdrojem terpenických látek.
- Krom toho je vysazována pro zpevnění sutí a písčitých půd a jako okrasný strom.

Rozšíření borovice lesní

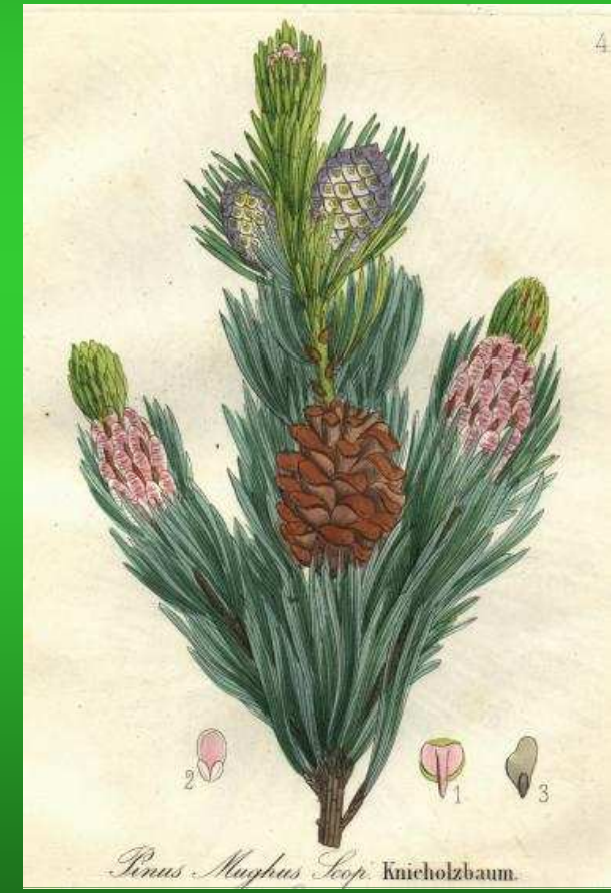

Borovice černá
(*Pinus nigra*)

Borovice vejmutovka
(*Pinus strobus*)

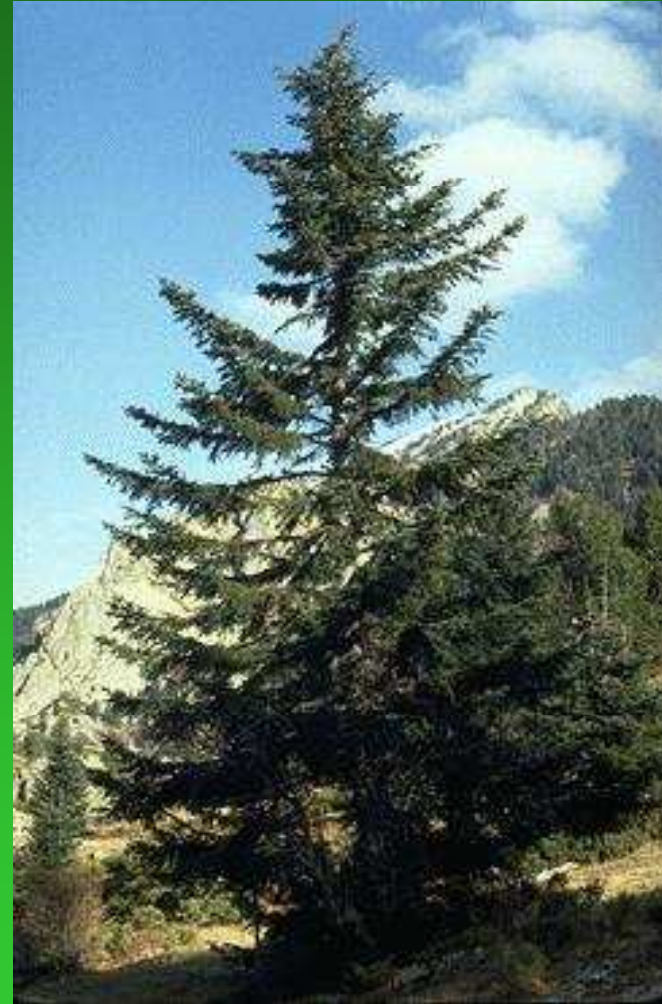
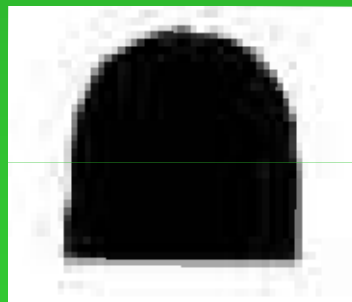
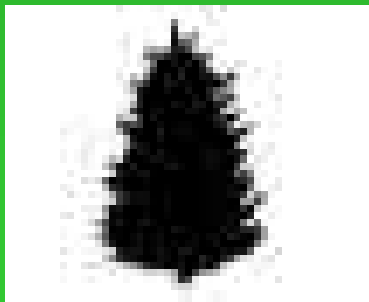
Borovice kleč
(*Pinus mugo*)

Jedle bělokorá (*Abies alba*)

Strom s přibližně
kuželovitou korunou

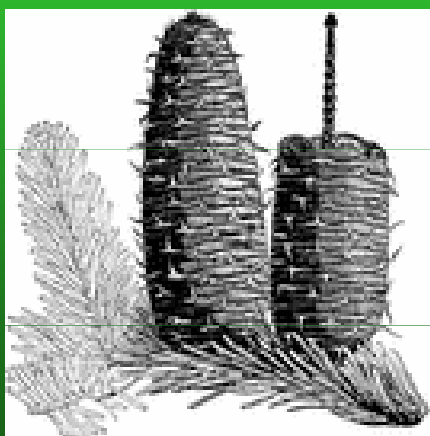

Charakteristika

- Jedle je vysoký statný jehličnatý strom s pyramidální až válcovitou korunou.
- V horských a podhorských lesích, společně s bukem vytváří nyní již vzácné bukojedlové lesy.
- Dorůstá výšky 30 až 65 m (nejvyšší strom v ČR, 58 m a dožívá 300 až 400 let)
- Kůra hladká, většinou světle šedivá
- Jehlice 2–3 cm dlouhé, ploché, na svrchní straně leskle temně zelené, na rubu s dvěma lesklými proužky (průduchy).

Abies alba, Weisstanne ©www.anykonet.ch

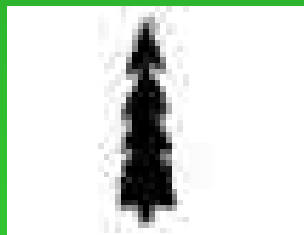
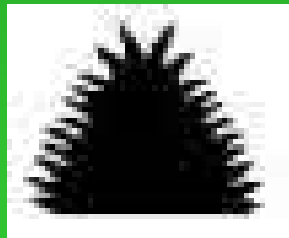

- Šišky vzpřímené, 10–20 cm dlouhé, 3–5 cm široké, válcovité, nahoře zaoblené.
- Dozrávají během září a rozpadají se na stromech. Šupiny opadávají a na stromech zůstávají pouze větvena.

Smrk ztepilý (*Picea abies*)

Strom s přísně
kuželovitou korunou

Olistění: jehličnaté, stálezelené

Výška: v rozmezí 30 - 40 m

Šířka: v rozmezí 20 - 30 m

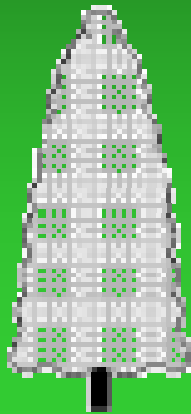
Charakteristika

- Statný stálezelený jehličnatý strom s rovným kmenem, s šedohnědou až červenohnědou šupinovitou kůrou -borka.
- Kořenový systém je mělký, bez hlavního kořene.
- Jehlice jsou 10-25 mm dlouhé, 1 mm široké, na průřezu čtyřhranné a na konci zašpicatělé.

- Šišky původně rostou směrem nahoru, ale ještě před opylením se mění na převislé. Jsou nerozpadavé, podlouhlé a zejména čerstvě spadlé.

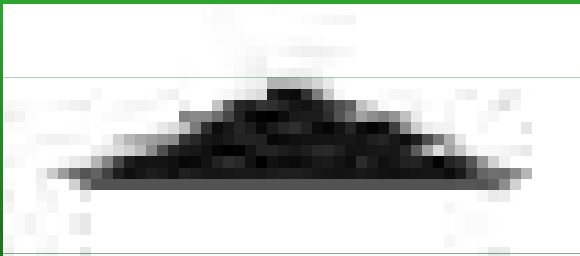
Jalovec obecný (*Juniperus communis*)

Stromek s kuželovitou,
hustou korunou

Olistění: jehličnaté, stálezelené
Výška: v rozmezí 10 - 20 m
Šířka: v rozmezí 6 - 10 m

Využití:

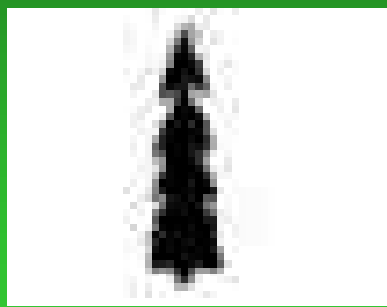
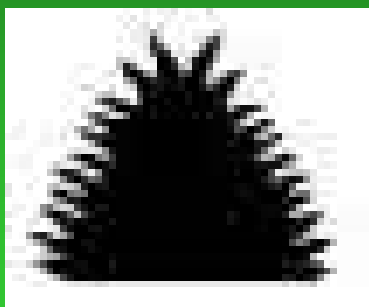
- Plody jalovce jsou silně aromatické, obsahují silice s dezinfekčními účinky i další zajímavé látky.
- V kuchyni jsou využívány jalovčinky jako přírodní koření do marinád k nakládání masa, někde se z nich vyrábějí sirup, šťáva, ocet, víno a známá je především jalovcová - gin.
- Odvar z jalovčinek se používá jako močopudný při onemocnění ledvin a močového měchýře, proti ledvinovým kamenům, dně a revmatismu, při nemoci kůže, též jako lék proti kašli a nadýmání.
- Umožňuje hnízdění ptactva, poskytuje potravu ptactva, v protihlukových stěnách

Modřín opadavý (*Larix decidua*)

Štřemeb s řídkou korunou,
a odlaznými větvemi

Samčí a samičí květy

Větev s opadavými
jehlicemi

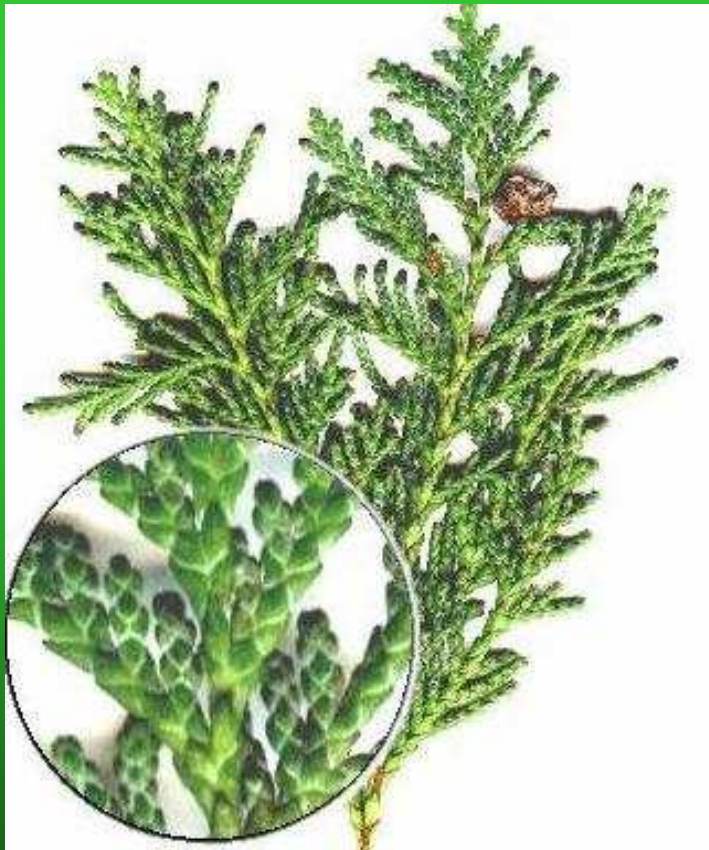

Tis červený (*Taxus baccata*)

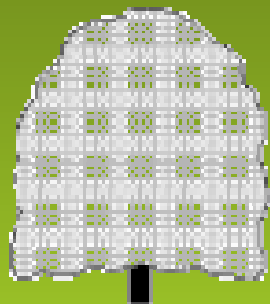
Zerav (*Thuja*)

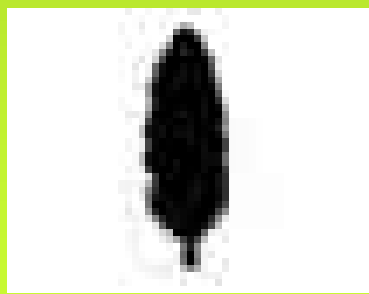
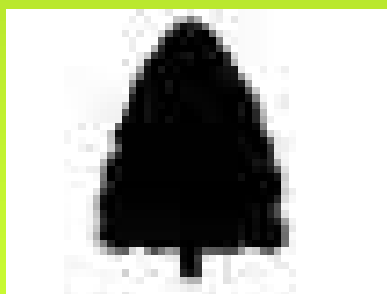
Listnaté stromy

Dub letní (*Quercus robur*)

Strom s hustší, pravidel.
široce vejčitou korunou

Copyright CJB 2002

Dub letní (*Quercus robur*)

Dub zimní (*Quercus petraea*)

Buk lesní
(*Fagus sylvatica*)

Mo Fayyaz

Buk (Fagus sylvatica)
© Biopix.dk, J.C. Serrano

Walter Pflanzbauer

Habr obecný (*Carpinus betulus*)

Jilm (*Ulmus*)

Javor mláč
(*Acer platanoides*)

Javor klen
(*Acer pseudoplatanus*)

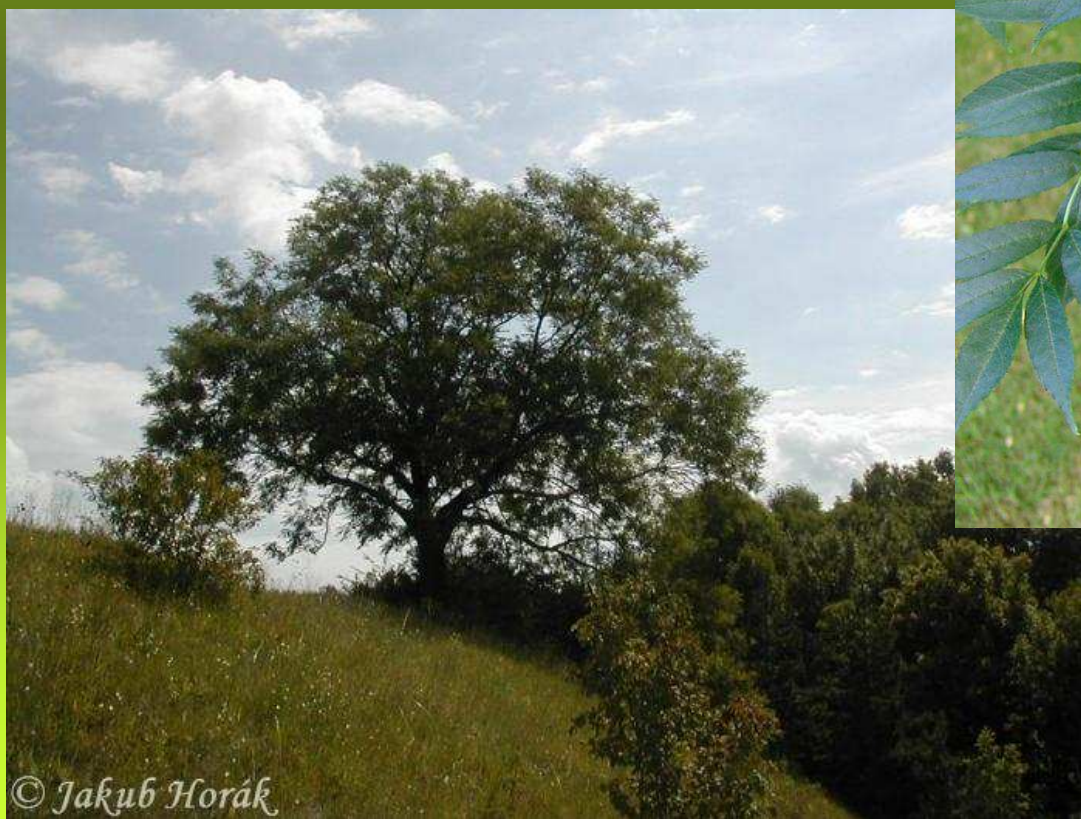
Javor babyka
(*Acer campestre*)

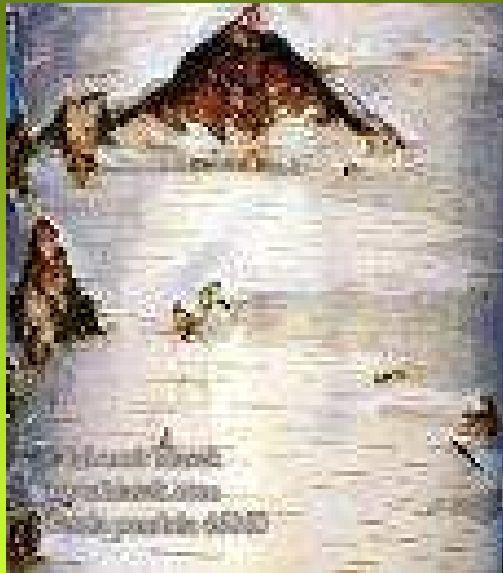

Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*)

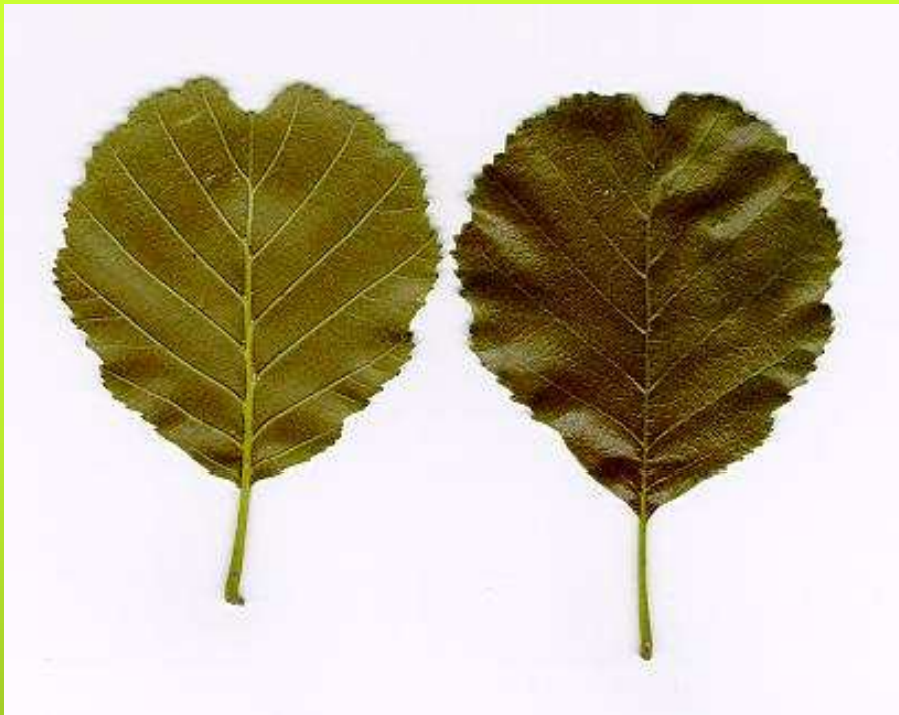

Bříza bělokorá (*Betula pendula*)

Olše lepkavá (*Alnus glutinosa*)

Topol bílý (*Populus alba*)

Populus alba

Brother Alfred Brousseau
copyright 1995 Brother Eric Vogel F.S.C.,
St. Mary's College of California

Vrba jíva (*Salix caprea*)

Listnaté opadavé keře

Zlatice (*Forsythia*)

Dřín (*Cornus*)

Pámelník bílý (*Symphoricarpos albus*)

Tavolník (*Spiraea*)

Šeřík (*Syringa*)

Šácholan (*Magnolia*)

Rostliny stálezelené - listnaté

Zimostráz (*Buxus*)

Buxus sempervirens
Mo Fayyaz

© M. Hasler

Dřišťál (*Berberis*)

www.NZPlantPics.com

Mahónie
(*Mahonia*)

Cesmína
(*Ilex*)

Listnaté popínavé dřeviny

Břečťan popínavý (*Hedera helix*)

- Fotografie a obrázky citovány dle:
  - www.biolib.cz
  - www.wikipedie.cz

Děkuji za pozornost
Přeji hezký zbytek dnešního dne
Ing. Helena Jedličková